

SOUHRN ZÁCHRANNÉHO PROGRAMU MATIZNY BAHENNÍ

Matizna bahenní je zařazena vyhláškou MŽP č. 395/1992 Sb. mezi kriticky ohrožené zvláště chráněné druhy rostlin. Rovněž v Černém a červeném seznamu cévnatých rostlin ČR (Grulich 2017) je uvedena v kategorii kriticky ohrožené (C1t). Na mezinárodní úrovni je druh zařazen do přílohy II Směrnice Rady 92/43/EHS a mezi přísně chráněné druhy rostlin (příloha I) Bernské úmluvy. Od roku 2000 je pro matiznu bahenní v České republice realizovaný záchranný program.

Areál matizny bahenní je evropsko-západosibiřský. Hlavní část areálu se rozkládá ve východní polovině Evropy a na západní Sibíři, střední Evropou probíhá západní hranice areálu. V minulosti byla v České republice dokladována ze sedmi lokalit (Všetaty, Černovír, Hrdibořice, Čelčice, Vracov, Vacenovice, Čejč). V současné době se vyskytuje pouze na lokalitě Hrdibořické rybníky. V rámci záchranného programu probíhají aktivity zaměřené na repatriaci na Černovířské slatiniště, zatím se však na této lokalitě nepodařilo vytvořit životaschopnou populaci.

Matizna bahenní je vázána svým výskytem na slatinné louky. Vyžaduje černozemní a slatinné půdy, které jsou bohatě zásobeny živinami. Roste pouze na vlhkých půdách s trvale vysokou hladinou spodní vody. Nesnáší silnější vysychání rhizosféry, ale není přizpůsobena ani dlouhodobějšímu zaplavování. Roste převážně na přímém oslunění v lučních porostech, v křovinách je schopna přežít pouze do doby plného zapojení keřového patra.

Většina historických lokalit byla v minulosti silně ovlivněna rozoráním, melioracemi, přísunem živin z hnojení okolních polí. V současné době patří mezi největší problémy rozkolísaný vodní režim, ať už z důvodů předchozího odvodnění či vlivem činnosti bobra evropského, zarůstání stanoviště z důvodu nedostatečného obhospodařování a likvidace rostlin nepůvodními plzáký.

V průběhu dosavadní realizace záchranného programu bylo vytvořeno stabilní zázemí pro kultivaci rostlin, která je schopná vyprodukovat dostatek semen a rostlin pro repatriaci druhu. Záchranný program byl realizován na lokalitě Hrdibořické rybníky a Černovířské slatiniště. Obě lokality byly v průběhu realizace záchranného programu pravidelně koseny a probíhal pravidelný monitoring jak populací matizny bahenní, tak hladiny podzemní vody. V rámci výzkumu byly studovány populace v okolních zemích a zhodnocena genetická variabilita druhu ve střední Evropě. Byla realizována celá řada opatření zaměřená na popularizaci záchranného programu, matizny bahenní a její ochrany.

Dlouhodobé cíle záchranného programu nebyly dosud naplněny. Aktualizovaný text záchranného programu původně stanovené cíle upřesňuje. Hlavním cílem je zachování druhu na jeho poslední recentní lokalitě v ČR (NPP Hrdibořické rybníky) a vytvoření dalších dvou životaschopných populací na historických lokalitách.

Pro naplnění cílů záchranného programu je nezbytné zajistit vhodné biotopy pro růst matizny bahenní. Vedle pravidelného kosení, jsou navrhována i opatření zaměřená na zlepšení vodního režimu na lokalitách, jako jsou obnova manipulačních objektů na rybnících a kanále v NPP Hrdibořické rybníky či revitalizace biotopů Černovírského slatiniště. Existence druhu v České republice je závislá na repatriačních aktivitách, které jsou prováděny formou výsadeb rostlin a velkoplošných výsevů. Dostatek rostlinného materiálu je zajištěn pěstováním druhu v kultivacích.

Pro vyhodnocení naplňování cílů záchranného programu, stavu populací a lokalit bude pokračovat každoroční pravidelný monitoring. Výzkum bude zaměřen na získání informací o vlivu dlouhodobého zaplavení na životnost semen matizny bahenní a vliv okusu plzáků španělských na semenáčky. Důležitou součástí realizace záchranného programu bude také osvěta zaměřená na širokou veřejnost.